

νος καὶ αἵματι, οὐ δυνήσεται πρὸς τελειότητα φθάσαι, εἰ μὴ πρὸς τούτοις πᾶσιν ἐπὶ τῷ ἐλέει Χριστοῦ ἐλπίζει καὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ. Κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Ἰάκωβον, « πᾶσα δόσις ἀγαθῆ, καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων. » Καὶ ὁ Παῦλος φησι· « Τί γὰρ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβὼν; » ἀλλ' ὡς ἐπ' ἰδίοις τοῖς ἀλλοτρίοις χαρίσμασιν ἐπαιρόμενος. Ὅτι δὲ χάριτι καὶ ἐλέει Θεοῦ ἡ σωτηρία ἡμῖν προσγίνεται, μάρτυς ὁ ληστής ἐκεῖνος, ὃς οὐκ ἀρετῆς ἐπαθλὸν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐκομίσατο, ἀλλὰ χάριτι Θεοῦ καὶ ἐλέει. Ταῦτα καὶ οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐπιστάμενοι, πάντες μιᾷ γνώμῃ παραδεδώκασι μὴ ἄλλως δύνασθαι ἡμᾶς θεμέλιον ἀσφαλῆ πρὸς τελείωσιν ἀρετῆς καταβάλλεσθαι, εἰ μὴ διὰ ταπεινώσεως, ἥτις ἀπὸ πέστεως καὶ πραότητος, καὶ τελείας ἀκτημοσύνης προσγίνεσθαι πέφυκε, δι' ὧν ἡ τελεία ἀγάπη κατορθοῦται χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' οὗ Πατρὶ ἡ δόξα σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* Jac. i, 17. * I Cor. iv, 7. * Luc. xxiii, 43.

HOMILIÆ

QUÆ ATHANASII NOMINE CIRCUMFERUNTUR.

IN SEQUEMTEM HOMILIAM ADMONITIO.

Hanc homiliam esse Athanasii nemo existimabit, tantum scilicet ab Athanasii stylo, gravitate elegantia: imo ut ex orationis genere vocabulorumque ratione conjectare licet, multis post Athanasium sæculis scripta est; quamplurimæ namque hic occurrunt voces compositæ quæ ad infimam accedunt Græcitatē. Demum magis sequioris ævi Græcorum loquacitatem redolet hæc homilia, quam antiquorum Patrum eloquentiam.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Προδρόμου, καὶ εἰς τὴν Ἑλισάβετ, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον (30).

S. P. N. ATHANASII

In nativitatē Præcursoris, in Elisabet, et in Deiparam.

1. Χώραν μὲν ἀποχερσωθεῖσαν, καὶ ὀνάγων κα-
ταπάτημα γενέσθαι καταλειφθεῖσαν, βοῦς ἀροτῆρ κα-
μάτω ῥυμοτομῶν, ἐγείρει τοὺς αὐλάκας· ὅσον γὰρ
ἀκατέργαστος ἡ χώρα τῷ χρόνῳ μεμένηκε, τοσοῦτον
ὁ πρὸς τὴν ἀροτρίαν βοῦς παρυστάμενος ἐπιπονω-
τέρῳ καμάτῳ συγκάμπτεται τὸν ζυγοφόρον ἐπεκτρι-
βῶν αὐχένα· γυναῖκα δὲ στειρωθεῖσαν καὶ μακροῖς
χρόνοις παλαιωθεῖσαν, καὶ δυσὶ κακοῖς περιπεσοῦσαν,
ἀγονίᾳ τε καὶ ἀτονίᾳ, ἀγονίᾳ φύσεως καὶ ἀτονίᾳ γη-
ραλεότητος, λόγῳ, καὶ οὐ πόνῳ, ὃ τῆς φύσεως δι-

1. Exsiccata terra, et onagrorum conculeationi
derelicta, aratoris bovis labore sulcatur. Quanto
diutius enim incultus ager fuit, tanto graviori in
arando bos premitur labore, atterunturque jugi
onere cervices. Mulier item sterilis ac ætate gran-
dæva, inque duo mala prolapsa, sterilitatem scilicet
et imbecillitatem; sterilitatem, inquam, natu-
ræ, et imbecillitatem senectutis, verbo, non la-
bore, a naturæ conditore Deo Verbo, corporis se-
nectute liberatur atque renovatur, sterilitate vero

(30) Ex codice Colb. 1711, quadringentorum circiter ann.

naturæ levatur. Testis mihi hæc loquenti est uxor Zachariæ sacerdotis, Elisabet, quæ non risit ut Sara⁷, sed ut Anna credidit⁸, quæ in suis jam debilitatis membris ut aquila renovata est⁹: puerum namque enutrivit præclarum, venerandum, in Jordanicis fluentis versantem. Vere magna inter mulieres **330** Elisabet, utpote gloriosæ Virginis cognata, quemadmodum jamjam audisti ex Gabriele dicente: « Et ecce Elisabet cognata tua¹⁰. » O generis nobilitatem! o pietatis exercitationem! o vitæ puritatem! o corporis castitatem! o Deum amantis animæ affectum! o vas unguentarium! Evam supplantavit serpens, Elisabetam angelus in præclaras res initiavit. Vere magna inter mulieres Elisabet, quæ Joannem Baptistam gestavit, incredulo Zachariæ exprobravit! Quod autem incredulus Zacharias imbecillitatem corporis, Dei promissione (ad persuadendum) firmiorem esse arbitratus sit, audisti prius ex hac Lucæ evangelistæ lectione: « Visus est ei angelus Domini, stans a dextris altaris incensi¹¹. » Modus ipse visionis ejus veritatem suadere valet. A dextris angelus stetit, quia dexter faustusque fetus futurus erat, qui dexteram regni cælorum viam prædicaret, juxta illud dictum: « Vias quæ a dextris sunt novit Deus: perversæ sunt autem quæ sunt a sinistris¹². » Quod ait non ut viarum discrimina notet, sed ut mores adumbret. « Visus est autem ei angelus Domini stans a dextris altaris incensi. » Audiant qui adsunt, intelligentque altari astare angelos: ubi autem angelorum præsentia, ibi Dei habitaculum. Zacharias sacerdos vice sua aderat, ordineque suo per quoddam dierum spatium intererat ministerio: neque semper eo accedebat, sed vice sua ministrabat. Angeli vero Dei qui ad altare deputati sunt, nequaquam per vices ministrant, sed nocte dieque indesinenter altari astant. Norunt qui contemnat et qui non contemnat: probe sciunt quinam pie accedant, quinam haud pari modo accurrant: intelligunt quinam recte jurent, quinam perjurent: obsignant eos qui fructum ferunt, eosque qui torpent. Ne spectes altare quod lapidibus sit ornatum, ab angelis namque gestatur, ab archangelis circumcingitur. Si enim quivis gentium terminus juxta numerum angelorum assignatus est, secundum hoc dictum: « Constituit terminos gentium juxta numerum angelorum Dei¹³; » quanto magis altare plenum angelis erit; ubi jacet carbo mysticus, quem forcipe spiritus per sacerdotis ministerium accipientes seraphini, qui eo pertranseunt, peccatorum purgationem petenti largiuntur? Quod autem hæc in altari adsint, audi clamantem Isaiam prophetam: « Vidi, et ecce missus est ad me unus ex seraphim, et habebat carbonem in manu sua, quem tulerat forcipe de altari. Et tetigit labia mea, et ait: Ecce tetigit labia tua, et auferet iniquitates

⁷ Gen. xviii, 10. ⁸ I Reg. i, 18. ⁹ Psal. cii, 5. ¹⁰ Luc. i, 36. ¹¹ Ibid. 11. ¹² Prov. iv, 27. ¹³ Deut. xxxii, 8.

(30*) Vulg., ἤκουσε. EDIT.

μιουργός Θεός Λόγος καὶ τὴν τοῦ σώματος παλαιότητα ἀνακαινίζει, καὶ τὴν τῆς φύσεως στείρωσιν διορθοῦται. Καὶ μαρτυρεῖ μου τῷ λόγῳ ἡ γαμετὴ τοῦ ἱερέως Ζαχαρίου, Ἐλισάβετ, ἡ μὴ γελάσασα κατὰ τὴν Σάρραν, ἀλλὰ πιστεύσασα κατὰ τὴν Ἄνναν, ἡ τοῖς κεχαλασμένοις μέλεσιν ὡς αἰετὸς ἀνακαινισθεῖσα ἐπωλοτρόφησε γὰρ παῖδα γνώριμον, αἰδέσιμον, τῶν Ἰορδανείων ρείθρων συνόμελον. Ὄντως μεγάλη ἐν γυναιξίν Ἐλισάβετ, ὡς συγγενῆς τῆς ἐνδόξου Παρθένου, καθὼς ἤκουες (30*) ἀρτίως τοῦ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον λέγοντος: « Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενῆς σου. » Ὡς εὐγένεια γένους! ὡς ἀσκησις εὐλαβείας! ὡς καθαρότης βίου! ὡς ἀγνεῖα σώματος! ὡς θεοφιλεια ψυχῆς! ὡς μυροδόχον σκεῦος! Τὴν Εὐαν ἐπέτρυνεν ὁ ὄφις τῇ Ἐλισάβετ τὰ βέλτεστα δ' ἄγγελος. Ὄντως μεγάλη ἐν γυναιξίν Ἐλισάβετ, ἡ καὶ τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην βαστάσασα, καὶ τὸν ἄπιστον Ζαχαρίαν ὀνειδίσασα. Καὶ ὅτι ἄπιστος Ζαχαρίας τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν βεβαιωτέραν τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίας λογισάμενος, ἤκουες τῇ προτέρᾳ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λέγοντος: « Ὁφθῆ δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, ἐκ δεξιῶν ἐστῶς (30**) τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. » Σύμβουλος ἦ ὀπτασία τῆς θεωρίας. Ἐκ δεξιῶν ὁ ἄγγελος ἴστατο, ἐπειδὴ δεξιὸς ἤμελλε τόκος τίχτεσθαι, τὴν δεξιάν ὁδὸν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας κηρύττων, κατὰ τὸ φάσκον ῥητόν: « Ὁδοὺς τὰς ἐκ δεξιῶν οἶδεν ὁ Θεός· διεστραμμένα δὲ εἰσιν αἱ ἐξ ἀριστερῶν. » οὐ τὴν ὁδὸν διαλλάττων, ἀλλὰ τὸν τρόπον αἰνιττόμενος. « Ὁφθῆ δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐκ δεξιῶν ἐστῶς τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. » Ἀκουέτωσαν οἱ παρόντες, καὶ συνιέτωσαν, ὅτι ἄγγελοι τῷ θυσιαστηρίῳ παρίστανται· ὅπου δὲ ἄγγέλων παράστασις, ἐκεῖ Θεοῦ κατασκήνωσις. Ζαχαρίας ὁ ἱερεὺς ἐξεφημερίαν ἐποίησε, ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας παριστάμενος τῇ λειτουργίᾳ· οὐχὶ δι' ὄλου χωρῶν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐφημερίᾳ λειτουργῶν. Οἱ δὲ ἀποκληρωθέντες ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ εἰς θυσιαστήριον ἐφημερίαν οὐ ποιοῦσιν, ἀλλὰ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀδιασπᾶστως παρίστανται τῷ θυσιαστηρίῳ. Ἰσασὶ καὶ τὸν καταφρονοῦντα, καὶ τὸν μὴ καταφρονοῦντα· γνωρίζουσι καὶ τοὺς εὐλαβῶς προσιόντας, καὶ τοὺς οὐχ οὕτω προστρέχοντας· ἐπίστανται καὶ τοὺς εὐορκοῦντας, καὶ τοὺς ἐπιορκοῦντας· σφραγίζουσι καὶ τοὺς καρποφοροῦντας, καὶ τοὺς ναρκιῶντας· Μὴ ὅτι λίθοις κεκαλλώπισται τὸ θυσιαστήριον σκόπει· ὑπὸ γὰρ ἀγγέλων βαστάζεται, ὑπὸ ἀρχαγγέλων κυκλοῦται. Εἰ γὰρ πᾶν ὄριον ἔθνικόν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων ὁροθετεῖται, κατὰ τὸ φάσκον ῥητόν: « Ἔστησεν ὄρια ἔθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ. » πόσω μᾶλλον τὸ θυσιαστήριον ἀγγελοπλήρωτον, ὅπου ὁ μυστικὸς ἀνθραξ ἐπίκειται; ὃν τῇ λαβίδι τοῦ πνεύματος τὰ σεραφίμ διορχόμενα διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ ἱερέως, κάθαρσιν ἀμαρτημάτων τῷ αἰτοῦντι χαρίζονται; Καὶ ὄντι ἐν τούτοις τὸ θυσιαστήριον, ἄκουε Ἰσαίου τοῦ προφήτου βοῶντος: « Ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ ἀπεστάλη πρὸς, με ἐν τῶν σεραφίμ, καὶ εἶχεν ἀνθρακα ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου· καὶ ἔψατο τῶν

(30**) Vulg., ἐστῶτι, perperam. IDEM.

et a conversione cum exercitu cœlesti, ad ministerium quo missus sum me confero. Hæc, dilecte, de Zachariæ incredulitate paucis præmissa sunt.

ρεύεσθαι, ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὁμιλίας ἐπὶ τὴν ἀποστολικὴν διακονίαν χωρῶν. Ταῦτά μοι διὰ βραχέων, ὦ φίλε, εἰς τὴν παραληφθεῖσαν τῆς τοῦ Ζαχαρίου ἀπιστίας προωδοιπύρηται.

3. Nunc vero quædam ex jamjam lectis disquiranda nobis sunt. Quænam illa? Quæ a Gabriele annuntiata, et a Virgine credita, a Spiritu sancto promota, a Domino quasi thesaurus recondita, et a Patre obsignata, et a piis hominibus servata sunt. Audisti modo evangelistam Lucam dicentem: « In mense sexto, missus est angelus Gabriel in civitatem Galilææ, cui nomen Nazaret, ad virginem desponsatam viro, cui nomen Joseph ²². » O sponsalia cum alio contracta, alii promissa! o sponsalia, quæ gaudium exhibent, perturbationem sedant! Audisti modo Lucam evangelistam ita loquentem: Ingressus domum angelus, Virginem salutavit ac dixit: « Ave, gratia plena, Dominus tecum: benedicta tu in mulieribus. Quæ cum vidisset, turbata est in sermone ejus, et cogitabat apud seipsam qualis esset ista salutatio ²³. » Vidistin' salutationem angeli perturbationem excitare? nec modo perturbationem, sed etiam cogitationes; imo dubitationem, atque his similia. Tacitus namque angeli ingressus, vultus insuetus, colloquii insolentia, magnitudo promissionis, inexpectatæ vocis auditus, Virginem conjecit in metum, quæ cogitatione temperantis animi omnem pravam abjecit cogitationem. Quamobrem turbata est, atque turbata imperturbata permansit. Quid est illud, atqua turbata, imperturbata permansit? Studiose audi. Cum Gabriel angelus ut missionis suæ ministerium impleret, nullo excitato pedum strepitu virginale cubiculum adiit; sola quippe Virgo erat in sponsi sui domo. Nostis porro cuncti quo pacto erubescat virgo sub initium initi nuptiarum pacti, inclinato vultu demissa loquens voce, nullum exhibens nutum, nullam non gerens temperantiæ sollicitudinem. Cum sic affectam videret angelus, ait illi: « Ne timeas. Maria, » tametsi anxia, et utpote virgo, temperantiæ sollicita fuisti, ne irruens sponsus tuus, tuæ vim afferret verecundiæ. Illud scias velim, o Virgo, nullum fore tibi cum sponso tuo Joseph congressum. Aliud te negotium expectat, divinum, dominicum, ineffabile, inexplicabile, **332** quod sermone enarrari nequeat. Dominicum futura es habitaculum; mater, nuptialis expers tori prædicaberis; cœli terræque Dominum susceptura es, incorruptum gestatura fetum. « Ne timeas, Maria, » tuam firma cogitationem, animam corrobora, cor confirma. Ne imitere Zachariam: ne, quemadmodum ille, dubitaveris, tu quæ mulierum gloria es: tu Israelitici populi exsultatio: tu gentium ornamentum, tu gaudii radix, tu benedictionis plantatio. Tu præ omnibus virginibus invenisti gratiam apud Deum. Et « ecce concipies filium, et vocabis nomen ejus Jesum. Hic

²² Luc. I, 26, 27. ²³ ibid., 28, 29.

(30^{***}) Vulg., ποιησαμένη, nullo sensu. Edit.

Α σὺ μὲν φιμώθητι, ἐν καιρῷ τῆς ἀντιλογίας τὸ πρόστιμον τῆς τιμωρίας δεχόμενος· ἐγὼ δὲ τόπον ἐκ τοῦ ποιοῦ μετέρχομαι, καὶ πρὸς τὴν Παρθένον μέλλω ποιοῦ μετέρχομαι, καὶ πρὸς τὴν Παρθένον μέλλω ποιοῦ μετέρχομαι.

3. Τίνα δὲ καὶ τὰ ἀρτίως παραναγνωσθέντα, καιρὸς λοιπὸν ἐπιζητῆσαι. Ποῖα ταῦτα; Τὰ ὑπὸ τοῦ Γαβριὴλ μηνυθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς Παρθένου πιστευθέντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος προδιδασθέντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Κυρίου θησαυρισθέντα, καὶ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς σφραγισθέντα, καὶ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν φυλαχθέντα ἤκουες ἀρτίως τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λέγοντος « Ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριήλ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἥ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ. »

Β Ὡ μνηστρα ἄλλῃ μνηστευθέντα, καὶ ἄλλῃ κατεγγυηθέντα! ὦ μνηστρα χαρᾶς ἐμφανιστικὰ καὶ ταραχῆς διαιρετικὰ! ἤκουες ἀρτίως τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ λέγοντος· Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸν οἶκον ὁ ἄγγελος, ἤσπάτατο τὴν Παρθένον καὶ εἶπε· « Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σου· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. Ἡ δὲ, ἰδοῦσα, διαταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ, καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῇ, ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. » Εἶδες τὴν χαρὰν τοῦ ἀγγέλου ταραχὴν ἐγείρουσαν; Οὐ μόνον δὲ ταραχὴν ἀλλὰ καὶ διαλογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀμφιβολίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ παραπλήσια τούτων. Τὸ γὰρ ἄθροον τῆς ἀγγελικῆς εἰσόδου, καὶ τὸ ξένον τῆς ὄψεως, καὶ τὸ ἀσύνηθες τῆς συντυχίας, καὶ τὸ ὑπέρογκον τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἀκοῆς, εἰς δειλίαν ἐνέβαλε τὴν Παρθένον, τῇ ἐπινοίᾳ τῆς σωφροσύνης πᾶσαν φαύλην ἐπινοίαν ἐκποδῶν ποιησαμένην (30^{***}). Διὸ καὶ ἐταράχθη, καὶ ταραχθεῖσα ἀτάραχος ἔμεινε. Τί ἐστι, καὶ ταραχθεῖσα ἀτάραχος ἔμεινε; Ἄκουε συνετῶς. Ἦνίκα Γαβριὴλ ὁ ἄγγελος, ἀποστολικὴν διακονίαν πληρῶν, ἀφόφῳ ποδὶ ἐπὶ τὸν παρθενικὸν ἐχώρει κοιτῶνα· μόνη γὰρ παρῆν ἡ Παρθένος, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μνηστευσαμένου διάγουσα· ἵστε πάντες σαφῶς καὶ πῶς ἐρυθριᾷ παρὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ συναλλάγματος ἡ Παρθένος κάτω τὰς ὄψεις φέρουσα, ἡμέρα λαλοῦσα, μὴ ἀνανεύουσα, πάσης σωφροσύνης ἐπιμελουμένη. Ἐν τούτοις ἰδὼν αὐτὴν ὁ ἄγγελός φησι πρὸς αὐτήν· « Μὴ φοβοῦ, Μαρία, » εἰ καὶ ἠγωνίασας, καὶ ὡσπερ παρθένος τῆς σωφροσύνης ἐφρόντισας, μὴ καταδραμῶν ὁ μνηστήρ σου καταψηφίσηταί σου τῆς εὐλαβείας. Τοῦτο γίνωσκε, Παρθένε, ὡς οὐδεμία σοι κοινωνία ἔσται πρὸς τὸν μνηστήρά σου Ἰωσήφ. Ἐτερόν σε πρᾶγμα περιμένει, θεῖον, δεσποτικόν, ἄφραστον, ἀνερμήνευτον, λόγῳ παραστήναι μὴ δυνάμενον. Δεσποτικὸς εὐρεθήσῃ σηκός, ἀπειρόγαμος ἀναδειχθήσῃ μήτηρ, τὸν οὐρανοῦ καὶ γῆς δεσπότην μέλλεις ὑποδέχεσθαι, ἀδιάφθορον τόκον κυφοροῦσα. « Μὴ φοβοῦ, Μαρία, » στήριξόν σου τὸν λογισμόν, νεύρωσόν σου τὴν ψυχὴν, ἔδρασόν σου τὴν καρδίαν. Μὴ μιμήσῃ τὸν Ζαχαρίαν, μὴ ἀμφιβάλης, ὡς ἐκεῖνος, σὺ τῶν γυναικῶν τὸ καύχημα· σὺ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ τὸ ἀγαλλίαμα. σὺ τῶν ἐθνῶν τὸ ἐγκαλλώπισμα· σὺ τῆς χαρᾶς τὸ ῥί-

ζωμα· σὺ τῆς εὐλογίας τὸ φυτούργημα. Σὺ εὖρες ἅ
 χάριν παρὰ τῷ Θεῷ παρὰ πάσας τὰς παρθένους. Καί,
 « ἰδοὺ συλλήψῃ Υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη-
 σοῦν. Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ Υἱὸς Ὑψίστου κληθή-
 σεται. » Τούτων σοι τῶν ἀγαθῶν ἤνω μηνυτῆς ὑπάρ-
 χων, εἰ καὶ ἕξω φύσεως τὰ λεγόμενα· ἀλλ' ὁμοίως
 παρὰ τῷ φυσιοργῶ πάσης τῆς κτίσεως οὐδὲν σκολιὸν
 ἢ στραγγαλιῶδες, ἀλλὰ πάντα εὐθέα καὶ πρὸς εὐχέ-
 ρειαν βλέποντα. Ἐν ταύταις ταῖς ἐπαγγελίαις ἡ Παρ-
 θένος σαγηνευθεῖσα, καὶ πάσης φαύλης ἐπινοίας
 ἀπαλλαγεῖσα, οὐκέτι ὡς ἀπαρρήσιαστος ἐσιώπα, λέ-
 γουσα πρὸς τὸν ἄγγελον. « Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ὅτι
 ἄνδρα οὐ γινώσκω ; » Τί μου καὶ τὴν καρδίαν ὄρεις,
 καὶ τὴν ἀκοὴν ξενοφωνεῖς ; Τί τὸ μὴ ἀκουσθὲν ἀπὸ
 τοῦ αἰῶνος διαγγέλλεις ἐ ἐγκυρὸς εὐρεθήσομαι, καὶ ἄν-
 δρὸς πείραν οὐ λήψομαι ; « Πῶς ἔσται μοι τοῦτο ; »
 Μήτηρ ὀνομασθήσομαι, καὶ μητρικῶν ὠδίνων ἕξω
 γενήσομαι ; « Πῶς ἔσται μοι τοῦτο ; » Μαζὸν ἐπι-
 δώσω, καὶ σπάργανα συσφίξω, καὶ παῖδα γαλακτο-
 τροφήσω, καὶ τί τὸ ἐν ἐμοὶ οὐ γινώσκω ; « Πῶς ἔσται
 μοι τοῦτο ; » λέγε μοι τὴν εὐλογον αἰτίαν, ἵνα γινώσκω
 τὴν ἀμφίβολον κυοφορίαν. Ξένον τῆς Εὐας ἡ γέννησις,
 ἀλλ' ὁμοίως ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· καὶ ἔσχε
 τὸ αἴτιον ὄθεν ἐγνωρίσθη τὸ φύραμα, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἡ
 αὐτῷ ληφθεῖσα, καὶ ὁ ἴδιος τῷ ἰδίῳ ἀνεπληρώθη τό-
 πος Ξενοπρεπεστέρα δὲ τῆς Εὐας ἡ τοῦ Ἀδάμ γέν-
 νησις· ἀλλ' ὁμοίως καὶ αὐτῇ φανεροποιηθεῖσα, γραφῇ
 παρεδόθη, καὶ πῶς παραχρῆμα γέγονε σαφῶς ἐγνω-
 ρίσθη, ὅτι ἀπὸ τῆς γῆς χοῦν λαβῶν ὁ δημιουργὸς,
 θεόμορφον ζῶον κατεσκεύασε τὸν πρωτόπλαστον.
 Ὡς ἐκεῖνα γνώριμα, καὶ τοῦτο σαφῆνισον· ἐπειδὴ τὸ
 προλεχθὲν μοι παρὰ σοῦ ὑπερηκόντισε τὰ λεχθέντα·
 « Πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω ; »
 Ὁ δὲ Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον· Πῶς ἔσται σοι
 τοῦτο ; Παρ' ἐμοῦ τὸν τρόπον ζητεῖς, Παρθένε, μα-
 θεῖν ; Μὴ δύναται δοῦλος σκοπὸν εἰδέναι δεσπότου ;
 Πῶς ἔσται σοι τοῦτο ; Μηνυτῆς ἀπεστάλην, οὐχ ἔρ-
 μηνευτῆς. « Τίς ἐγὼ νοῦν Κυρίου ; ἢ τίς σύμβουλος
 αὐτοῦ ἐγένετο ; » Ἄ ἀκούω λαλῶ, οὐδὲν ἴδιον πλάττω.
 Πῶς ἔσται σοι τοῦτο ; Τὸ πῶς ἐπὶ Θεοῦ μὴ ζῆται.
 Πῶς ἔσται σοι τοῦτο ; Ὡς Ἡσαΐας προηγόρευσε
 φάσκων· « Ἴδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει· » τὸ
 ἕξειν σε προηγόρευσε, ἐγὼ δὲ λέγω σοι, ὅτι « τέξεις
 υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· » αὐτῷ
 ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

erit magnus et Filius Altissimi vocabitur²⁴. » Horum
 tibi bonorum nuntius accedo, etiamsi extra natu-
 ram sint quæ dico ; attamen a conditore totius
 rerum natura nihil obliquum, nihil tortuosum ; sed
 recta omnia, et suavem atque planum ordinem
 spectantia. His capta promissis Virgo, omnique
 parva suspicione libarata, non ultra quasi diffisa
 tacuit, sed ait angelo : Quomodo fiet mihi istud,
 quoniam virum non cognosco²⁵ ? » Quid cor terres
 meum, auremque insolite voce attonitam reddis ?
 Quid rem annuntias a sæculo non audita ? An
 prægnans inveniar, quin viri experimentum ca-
 piam ? « Quomodo fiet mihi istud ? « Mater vocabor,
 et maternis partus doloribus expers ero ? » Quo-
 modo fiet mihi istud ? Mammam præbebo, pannis
 involvam, puerum lactabo, cur quod me spectat
 non intelligam ? « Quomodo fiet mihi istud ? » con-
 sentaneam profer mihi causam, ut obscuram illam
 uteri gestationem intelligam. Insolens fuit Evæ ge-
 neratio, attamen ex viro illa sumpta fuit²⁶ : causaque
 fuit qua ejusmodi massæ ratio cognosceretur, quo-
 niam scilicet ex illo, quæ pro illo, sumpta est : pro-
 priusque locus propria loco repletus est. Insolentior
 Evæ generatione Adami generatio ; attamen
 illa scripto tradita ac enarrata fuit, notumque est
 qua ratione repente facta sit. De accepto scilicet
 limo terræ Creator, animal deiforme, præparavit,
 nempe primum parentem. Ut illa nota sunt, hoc
 item declara mihi, quandoquidem id quod ante
 dixisti mihi, illa alia longe superat : « Quomodo
 erit mihi istud, quoniam virum non cognosco ? »
 Tum Gabriel ad Virginem : Quomodo erit tibi istud ?
 a me, Virgo, modum quæris ediscere ? An potest
 servus scopum nosse domini sui ? Quomodo erit
 tibi illud ? Nuntius, non interpres, missus sum. « Quis
 novit mentem Domini, aut quis consiliarius ejus
 fuit²⁷ ? » Quæ audio loquor, nihil a me confingo.
 Quomodo erit tibi istud ? Apud Deum ne quæras
 quomodo. Quomodo erit tibi istud ? Quemadmodum
 Isaias prænuntiavit dicens : « Ecce Virgo in utero
 habebit²⁸ : » te in utero habituram prædixit, ego au-
 tem dico tibi, quod « paries filium, et vocabis no-
 men ejus Jesum : » ipsi gloria in sæcula sæculorum.
 Amen.

D

²⁴ Luc. I, 30, 31. ²⁵ ibid. 34. ²⁶ Gen. II, 23. ²⁷ Isa. XL, 13. ²⁸ Isa. VII, 14.

IN SERMONEM DE ANNUNTIATIONE SANCTISSIMÆ DEIPARÆ MONITUM.

*Spurium esse hunc sermonem nemo jam eruditus non judicat, cum sole clarior sese prodal styli hujusce ab Athanasiano discrepantia. Athanasii enim oratio nitida puraque est : contra vero hujusce scriptoris ita perplexa et obscura, ut vix intelligatur : quod est, ait Tullius (30**), in oratione vitium vel maximum. Ad hæc nugæ hic comparent permultæ, sagaci quovis homine, ne dicam Athanasio indignæ, ut est inepta illa etymologia vocis οὐσία, ab ἰσία, et alia ejusmodi : vocesque complures Athanasio ignotæ, ut sunt illæ, Θεοὑπόστατος, ἀνθρωποὑπόστατος, ἀρχιθεός et ὑπεράρχιος, et alia quæ bene multas, pro brevitate opusculi, huc contulit scriptor iste ; ut inferiorem omnino Græcitatē redoleat. Et sane quæ de Christi hypostasi-*

(30**) *De oratore.*